

MAXU VELTHUIJSU V SPOMIN

»Vse življenje je čudovito pel za nas,« je rekel Zajček.

»Zdaj si je zaslužil počitek.«

(Max Velthuijs: *Žabec in ptičje petje*)

Nedvomno so te besede, ki jih ob grobu umrlega ptičjega pevca – kosa – izreče Zajček, veljavne tudi za avtorja omenjene knjige Maxa Velthuisa. Ni se sicer odlikoval kot pevec, temveč kot mojster mladinske ilustracije in kot odličan ustvarjalec avtorskih slikanic.

Max Velthuijs. Človek, ki ga pozna najbrž sleherni otrok in odrasel na Nizozemskem. Njegove knjige je moč dobiti v slehernem otroškem vrtcu, šoli, knjižnici ... Njegovo knjigo *Zaljubljeni Žabec* (Frog in love), ki je na Nizozemskem izšla leta 1989, tudi pri nas pogosto podarjamo ljudem, ki jih imamo radi.

Njegove slikanice so nepogrešljiv del otroštva in odraščanja današnjih nizozemskih otrok in otrok iz drugih dežel. Predvsem njegov *Žabec* (v izvorniku Kikker) in njegovi prijatelji, kot so Račka, Zajec, Podgana, Pujsek ... so znani tako rekoč po vsem svetu. V njihovih vsakdanjih drobnih dogodivščinah uživajo otroci in odrasli, ki so v sebi ohranili vsaj malo sposobnosti čudenja, ki je sicer lastna predvsem otrokom.

27. januarja je v svet odjeknila žalostna novica, da se je v starosti 81 let Max Velthuijs dokončno poslovil. Vsem članicam IBBY je to preko elektronske pošte sporočila nizozemska IBBY sekcija, v njenem imenu pa njen sekretar Toin Duijx. Novica je razžalostila njegove prijatelje in občudovalce širom po svetu. Tudi mene. Nekajkrat sem se imela priložnost tudi osebno srečati z njim, belolasim in čudovito preprostim človekom, ter mu izraziti svoje neizmerno občudovanje njegovega dela. Doživela sem tudi njegovo predstavitev (pravzaprav ustvarjalno delavnico) na enem od knjižnih sejmov v Bologni, kamor je pogosto in rad prihajal. Bologna z njim je bila res nekaj posebnega zaradi energije, ki jo je izžareval. Udeleženci sejma smo ga lahko srečevali na predstavništvu (stojnici) IBBY ali pa na razstavnem prostoru nizozemskih založnikov. Nepozabno pa je bilo doživeti njegovo ustvarjanje pred publiko.

»Žabjega kralja«, človeka, ki je svoja leta (rojen je bil leta 1923 v Haagu) tako uspešno skrival s svojo energijo, na lepem ni več med nami ... Toda vedno, ko si bomo zaželeli njegove družbe, ga bomo lahko našli v njegovih imenitnih slikanicah. Po zaslugi založb Slovenska

knjiga, EPTA in Mladinska knjiga se lahko srečujemo z njim tudi v slovenščini.

Max Velthuijs je septembra 2004 na 29. kongresu IBBY (Mednarodne zveze za mladinsko književnost) v Južni Afriki za svoje ilustratorsko delo končno prejel Andersenovo nagrado, najprestižnejše mednarodno priznanje na področju mladinske književnosti, za katero je bil že nekajkrat nominiran. Tudi ob tej slavnostni priložnosti – podelitvi nagrade – je udeležence kongresa navdušil s svojo spontanostjo, preprostostjo in iskrenostjo. Besede, ki jih je izrekel ob sprejemu te nagrade za življenjsko delo, pa samo potrjujejo njegovo človeško veličino:

»Odločitev strokovne žirije me je navdala s ponosom, a hkrati tudi z začudenjem, saj pridobivanje nagrad nikoli ni bilo glavni cilj mojega ustvarjanja. Ali to pomeni, da sem najboljši? Seveda ne! Veliko je nardarjenih ilustratorjev, ki so prav gotovo boljši od mene. Zato sprejemam to nagrado kot prepoznavni znak, da sem del te množice.«

Kako bi lahko na kratko predstavili Velthuijsovo delo in mesto, ki ga zavzema v domačem in v mednarodnem prostoru? V njegovi biografiji je zapisano, da je že kot malček silno rad risal. Svojo ustvarjalno pot pa je začel na področju oglaševanja. Otroške knjige je ustvarjal od leta 1962, leta 1989 je z Žabcem doživel izjemni uspeh. Postal je eden najpomembnejših sodobnih nizozemskih ilustratorjev, s svojim delom je vtisnil neizbrisen pečat tudi v svetovno mladinsko književnost. Pomembno je tudi njegovo pedagoško delo na Likovni akademiji (Academy of Visual Arts) v Haagu in tudi njegove bogate izkušnje na področju založništva.

Max Velthuijs ni samo ustvarjalec Žabca in njegove prijateljske družine, temveč tudi avtor Polpalčka, ki je vedno optimistično naravnani. Njegov knjižni junak je tudi Medvedek, ki za svoj rojstni dan dobi slastno čokoladno torto (pre-

izkusite Pujskov kuharski recepti, ki je zapisan v knjigi), pa Krokodil muzikant, Slon in še ... Res pa je, da je prav z Žabcem doživel svetovni uspeh. Tako kot je Polpalček našel srečo v podobi štiriperesne deteljice, ki mu pomaga srečno preživeti dan, je Velthuijs našel srečo v svojem ustvarjalnem delu.

Njegove knjige so prevedene v skoraj 30 jezikov, prejele so številne nagrade. Podobno kot Žabec, ki gre skupaj z avanturistično Podgano v širni svet iskat dogodivščin («Svet je tako čudovit«, je njen moto), so tudi Velthuijsove slikanice o Žabcu in njegovih dogodivščinah šle na številna potovanja do bralcev. Knjige o Žabcu (kar 13 jih je) so izšle v 35 državah.

»Biti žaba je najboljša stvar na svetu,« pravi Žabec v knjigi *Žaba je žaba*.

Max Velthuijs je imeniten pripovedovalec zgodb in likovni umetnik (ilustrator), ki je zavezan izključno mladinski književnosti. Strokovna žirija je v svoji utemeljitvi Andersenove nagrade med drugim zapisala:

»S svojim delom je Max Velthuijs že dostikrat dokazal, kako odlično razume otroke, vse njihove strahove, dvome, veselja ... Njegove knjige so pravi, pravcati mali dragulji, v katerih se ilustracije in teksti zlijejo v izvrstno celoto.«

Mladim bralcem se je najprej prikupil s svojimi slikanicami o Žabcu in njegovih živalskih prijateljih, v katerih je vsakič izpostavljen en življenjski problem, ki ga živali uspejo z življenjsko modrostjo, izkušnjami ter s strpnostjo optimistično razrešiti. Avtor se je v njih lotil pomembnih tem, kot so smrt, žalost, strah, ksenofobija ... Prav nič nenavadnega ni, da si je zato M. Velthuijs, mojster peresa in čopiča, s serijo knjig o žabcu v strokovni javnosti pridobil »naziv« Žabji kralj. Tako ga je že leta 1998 (ob njegovi 75-letnici) poimenoval teoretik Horst Künemann.

Strokovnjaki, ki preučujejo njegovo delo, so o njegovih zgodbah zapisali naslednjo pomembno ugotovitev:

»Zgodbe o Žabcu so miniaturne, etične zgodbe za današnji čas, ki nazorno prikazujejo, da je življenje pogostokrat tudi težavno, toda njihov zaključek je kljub vsemu optimističen in dober. ... Že v prvi knjigi (Zaljubljeni Žabec) je avtor ustvaril junaka s svojevrstnim značajem, čustvi in mislimi. Zgodbe vsebujejo elemente pravljice in basni. Tako kot v tradicionalnih basnih tudi v njegovih knjigah lahko najdemo bistven nauk.«

MAX VELTHUIJS, HVALA ZA VSE.
Hvala za Žabca in za vse njegove živalske prijateljčke, hvala za vso toplino

in prijaznost, hvala za optimizem, ki veje iz knjig, za sporočilo prijateljstva, s pomočjo katerega je življenje lažje in prijetnejše.

Darja Lavrenčič Vrabc

Literatura

Toin Duijx: Max Velthuijs: Winner of the 2004 Andersen Illustrator Award. *Bookbird* 2004, št. 4 str. 11–15.

Horst Künnemann: Der Froschkönig. Max Velthuijs zum 75sten. *Bulletin Jugend & Literatur* 1998, št. 5 str. 9.

Karin Sijmons: Portrait of Dutch Illustrator Max Velthuijs. *Bookbird* 1975 št. 2 str. 74–77.